ПАХТАЗОР ИЛҒОРЛАРИГА ОФАРИН!

● ТАШАББУСКОР „УЗБЕКИСТОН ССР БЕШЙИЛЛИГИ“ СОВХОЗИ КЕЧА ЙИЛЛИК ПЛАННИНГ САЛКАМ 9 ПРОЦЕНТИ МИҚДОРИДА ПАХТА ТОПШИРДИ ДОНГДОР МЕХАНИЗАТОР ЭНВАР АЛИЕВ, ЧАЧИ СУБХИ, ХАТИП СОДИҚ, АБДУРАИМ ОРЗИҚУЛОВ, АБДУСАТТОР СУЛАЙМОНОВЛАР КУНИГА 15-17 ТОННАДАН ПАХТА ТЕРМОҚДАЛАР ● ИЛҒОРЛАРГА ТЕНГЛАШИНГ ● КУНИГА 5-6 ПРОЦЕНТ ПАХТА ТАЙЁРЛАЙЛИК!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

19-ЙИЛ ЧИҚИШИ

№ 196 (4655).

4 ОКТЯБРЬ ЧОРШАНБА 1972 ЙИЛ

Баҳоси 2 тийин.

Машинада ким қанча пахта терди

Кенг қаторларда икки қаторли машина билан

ЛИМ АНАТОЛИЙ — Юқори Чирчиқ районидаги Свердлов номли колхоздан — 129 тонна.

ШОХБОЗОВ СЕРВЕР — Янгийўл районидаги Охунбобоев номли колхоздан — 126 тонна.

МУЗАФФАРОВ САТТОР — Оққўрғон районидаги Свердлов номли колхоздан — 124 тонна.

ШОДМОНОВ ОЛИМБОЙ — Бўка районидаги «Коммунизм» колхозидан — 123 тонна.

СУЛЕЕВ АБДУЛЛА — Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоздан — 120 тонна.

КАН ЛЕОНИД — Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоздан — 120 тонна.

ШОЕВ ТУРДИАЛИ — Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоздан — 118 тонна.

КАТТАЕВ АХАТ — Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоздан — 118 тонна.

АНОРБЕКОВ ТЎҒИЗ — Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоздан — 118 тонна.

АЛИХОНОВ БАКИР — Оққўрғон районидаги «Озод» колхозидан — 116 тонна.

ПАРМОНОВ ДУСАН — Оққўрғон районидаги «Озод» колхозидан — 115 тонна.

КИМ ЛЕОНИД — Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозидан — 114 тонна.

БЕЛЯКОВ НИКОЛАЙ — Юқори Чирчиқ районидаги «Политотдел» колхозидан — 112 тонна.

Бўка пешқадамлари

Пахта йиғим-терими тобора қизиб бормоқда. Механик-ҳайдовчилар, теримчилар, ҳормай-толмай ишлаб, хирмонларга барака киритмоқдалар. Шунинг учун бригадалар, колхозлар маррага яқинлашиб келмоқдалар. Пешқадам бригадалар аллақачон довон ошиб, юбилей йилида ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятни бажаришга киришдилар.

АҲМАД ДУШАНБОЕВ «Партия XIX съезди» колхозининг илғор бригадирларидан ҳисобланади. Колхозда мўл ҳосил етиштириб келаётгани учун «Аҳмадполвон» деб ном чиқарган. Бригада 244 гектар ерга чигит экиб, ҳар гектар ердан 25 центнердан ҳосил йиғиб олиб маррага етди. Яна 15 центнердан ҳосил йиғиб олиб, ялпи ҳосилни 40 центнерга етказиш учун кураш бошлади.

«Октябрь 40 йиллиги» колхозининг САИДЖАББОР СУЛАЙМОНОВ бригадаси ҳар гектар ердан 28 центнердан ҳосил йиғиб олиб, йиллик планни шараф билан бажарди. Бригада пахтакорлари ҳосилдорликни 40 центнерга етказиш учун бел боғладилар.

Район хўжаликларида йиллик планни муддатидан олдин бажариб, мажбурият ҳисобига пахта териб топшираётган бригадалар сони тобора кўпайиб бораяпти.

Тимирязев номли колхоз бригада бошлиқларидан РАҲИМ НАБИЕВ, «Ленинизм» колхозидан ЭСОН ҒАНИЕВ, «Ленин йўли» колхозидан ЖАЛИЛ РАМАЗОНОВ, Ҳамза номли колхоздан СОБИР ЭРГАШЕВ ва бошқалар ғалаба рапортига имзо чекдилар. Уларнинг ҳаммаси пландан ташқари гектаридан яна 15—20 центнердан ҳосил йиғиб олиш мажбуриятини олдилар.

НАВБАТ МАЖБУРИЯТГА

Суратда: Саодат Гулаҳмедова.

Бўка районидаги Ҳамза номли колхознинг бригада бошлиғи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Саодат Гулаҳмедова бригадаси пахта тайёрлаш йиллик планини бажарганлиги тўғрисида рапорт берди. Бригада аъзолари 72 гектар ернинг ҳар гектаридан 23 центнер ўрнига 25 центнердан ҳосил топширдилар. Давлатга етказиб берилган 180 тонна пахтанинг 160 тоннаси механизмлар ёрдамида териб олинди.

Гектаридан 50 центнердан ҳосил топшириш учун курашаётган бу донгдор бригада аъзолари ўз сўзларининг устидан чиқиш йўлида фидокорона меҳнат қилмоқдалар ва СССРнинг 50 йиллик юбилейини муносиб меҳнат совғаси билан кутиб олиш тараддудини кўрмоқдалар.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» МУХБИРЛАР ПОСТИ «ЎЗБЕКИСТОН ССР БЕШ ЙИЛЛИГИ» СОВХОЗИДАН ХАБАР ҚИЛАДИ

МЕХАНИЗАТОРЛАР МУСОБАҚАСИ

Донгдор механизаторлар «зангори кема»ларини «оқ олтин» водийсига олиб чиққанларига ҳали бир ҳафта ҳам бўлгани йўқ. Совхоз маъмуриятига ҳар куни кечқурун янги хабар келиб турипти. Бу хабарларнинг бирида бугун Чачи Субҳи ўз дўсти Хатип Содиқдан ўтиб кетганлиги айтилса, эртаси куни униси бунисини қувиб ўтганлиги ҳикоя қилинади. Бу икки меҳнатсевар механизатор ўз машиналаридан моҳирлик билан фойдаланмоқдалар ва уларнинг тўхтовсиз ишлашини таъминламоқдалар.

Масалан, кеча Чачи Субҳи 14 тонна, Хатип Содиқ 15 тонна пахта терипти. Икки қаторли машинада бунчалик кўп пахта териш зўр маҳоратни талаб этади. Чачининг ҳозиргача терган пахтаси 94 тоннадан, Хатипники эса 82 тоннадан зиёд.

Мусобақадош механизаторлар кун сайин суръатга қанот боғлаб, ғалаба манзили сари дадил интилмоқдалар.

МАШИНА ТЕРИМИ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

Оққўрғон районидаги Ҳамза номли колхоз механизаторлари областда биринчи бўлиб маррага етиб келдилар. Улар «зангори кема»ларни тўхтовсиз ва унумли ишлатиб берилган нормаларни сурункасига ошириб адо этдилар. Кунига машиналар билан йиллик планнинг 10—15 проценти миқдорида пахта териб турилди.

Кейинги кунларда колхозда пахта тайёрлаш суръатининг кескин ўсишида механизаторларнинг хизмати ҳал қилувчи роль ўйнамоқда. Техникани моҳирлик билан бошқараётган азамат механизаторлар йиғим-терим суръатини янада кучайтирмоқдалар ва ўз хўжаликларининг маррага тезроқ етиб келишига муносиб ҳисса қўшаётирлар.

400.000 тонна учун

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИНИНГ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШ, МАШИНАДА ТЕРИШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 3 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун бир кунда тайёрланган пахта, учинчи стун мавсум бошидан бери, тўртинчи стун — шу жумладан бир кунда машинада терилгани, бешинчи стун — мавсум бошидан бери.

Пискент	4,04	59,85	4,46	60,29
Ўрта Чирчиқ	3,59	57,04	4,59	65,01
Бўка	3,87	51,31	4,20	47,30
Юқори Чирчиқ	5,53	50,31	7,05	59,13
Бекобод	3,73	49,25	4,11	47,18
Оққўрғон	6,02	47,57	6,65	52,26
Янгийўл	3,26	39,93	4,16	38,44
Область бўйича:	4,29	49,73	5,09	52,54

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ШОЛИ ЎРИМИНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА ШУ ЙИЛ 3 ОКТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

Биринчи стун — районлар, иккинчи стун — ўрилган майдон, учинчи стун — процент ҳисобида, тўртинчи стун — янчилгани.

Бекобод	210	6,3	202
Бўка	30	3,7	—
Ўрта Чирчиқ	27	1,5	—
Оҳангарон	—	—	—
Оққўрғон	—	—	—
Бўстонлиқ	—	—	—
Юқори Чирчиқ	—	—	—
Калинин	—	—	—
Оржоникидзе	—	—	—
Пискент	—	—	—
Янгийўл	—	—	—
Область бўйича:	267	2,6	202

СОЦИАЛИЗМ, МАДАНИЯТ ВА ФАН БИР-БИРИДАН АЖРАЛМАСДИР

Шонли Путилов—Киров заводининг меҳнаткашлари мамлакатда адабиёт қаҳрамонлари, маданият ижодкорлари сифатида машҳур. Уларнинг анчагинаси адабий образларнинг қаҳрамонлари бўлган, кўплари илмий ва бадиий ижодкорликда бевосита қатнашмоқда. Корхона ходимлари орасида — металларни ишлаш назариясига доир китобларнинг авторлари ва ихтиро гувоҳномаларининг соҳиблари, рассомлар ва публицистлар, шоирлар ва артистлар бор. Бир завод ҳаётидаги ана шу фактларда социализм йилларида СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигини кутиб олишга тайёргарлик кўраётган мамлакатнинг маданий ҳаётида рўй берган жуда катта ўзгаришлар яққол намоён бўлди.

Совет халқи ер юзидаги энг ўқимишли халққа айлангунга қадар, Ватанимиз эса театрлар ва киноларга, концерт заллари ва кутубхоналарга келувчилар сони жиҳатидан дунёда биринчи ўринни олгунга қадар машаққатли йўл босиб ўтилди. Улуғ Октябрь арафасида Россия аҳолисининг қарийб 75 проценти ўқишни хам, ёзишни ҳам билмас эди. Миллий чекка ўлкалардаги аҳвол айниқса оғир эди. Қирғизлар орасида саводлилар зўрга 0,6 процентга, тожиклар орасида 0,5, туркманлар орасида 0.7, ўзбеклар орасида 1,6 процентга борар эди. 48 элатнинг ўз ёзуви йўқ эди. Чоризм меҳнаткашларни жаҳолатда сақлаганлиги халқ орасидаги талантларга йўл бермас эди, мамлакатнинг ривожланиш суръатларига салбий таъсир қилар, унинг техникавий-иқтисодий қолоқлигини кучайтирар эди. Кўп кишиларга бу аҳволдан қутилишнинг иложи йўқдек туюлар эди. 1906 йилда журналлардан бири: Россиянинг Европа қисмида ялпи саводхонликка 120 йилдан кейин, Кавказ ва Сибирда 430, Туркистон ўлкасида эса 4.600 йилдан кейин эришилади, деб ёзган эди.

Коммунистик партия умидсизлик билан айтилган бундай гапларни чиппакка чиқарди. Улуғ Октябрь, у туфайли амалга оширилган сиёсий ва социал ўзгаришлар, тенг ҳуқуқли республикалар ихтиёрий иттифоқининг ташкил топганлиги жуда кенг меҳнаткашлар оммасига ёруғликка чиқиш, билим олиш, ватан ва жаҳон маданияти хазиналаридан баҳраманд бўлиш йўлини очиб берди.

Социализм билан маданият бир-биридан ажралмасдир. Улуғ Октябрь тарихда мисли кўрилмаган кўламдаги маданий революция учун жуда кенг имконият очиб берди, маданий революциянинг ўзи эса социалистик туб ўзгартишларнинг энг муҳим шартларидан бири бўлиб қолди.

Коммунистик партия ва унинг асосчиси В. И. Ленин ишчи ва деҳқонлар давлати вужудга келган дастлабки кунлардан бошлабоқ маданий революцияни социализм қуришнинг зарур таркибий қисми деб билдилар. Ўрта Осиёнинг узоқ районидаги саводсизликни тугатиш тўгарагининг раҳбарини, ўқитувчини партия билан халқ Днепр ГЭСи ва Магнитка қурувчилари билан, алоҳида вазифаларни бажарувчи қисмлар отрядларининг жангчилари билан, коллективлаштириш учун курашчилар билан баббаравар қадрладилар. Қоғозга «биз — қуллар эмасмиз, қуллар — биз эмасмиз» деган сўзларни ёза билиш эса, меҳнатдаги муваффақиятта ҳақли равишда тенглаштирилар эди.

1918 йилнинг январида В. И. Ленин бундай деди: «Илгари бутун инсониятнинг ақл-идроки, унинг бутун генийси фақат бир нарса учун: техника ва маданият бойликларини баъзи кишиларга бериш, бошқаларни эса энг зарур бўлган маориф ва тараққиётдан маҳрум қилиш учун ижод қилар эди. Эндиликда эса техниканинг бутун мўъжизалари, маданият соҳасида эришилган барча ютуқлар умумхалқ мулки бўлади ва инсониятнинг ақл-идроки ва генийси бундан буён ҳеч қачон зўрлик воситасига, эксплуатация воситасига айланмайди».

Лениннинг бу башорати юзага чиққанлиги, мамлакатимизда янги типдаги ғоят демократик маданият вужудга келганлиги учун СССР халқлари Коммунистик партиядан миннатдордирлар. Марксизм-ленинизмга садоқат, партиявийлик ва халқчилик, революцион инсонпарварлик, ватанпарварлик ва интернационал идеалларни уйғун равишда бирга қўшиб олиб бориш маданиятимизнинг ўзига хос хусусиятларидир. Янги типдаги бу маданият ўтмиш даврларининг маънавий хазиналарини эгаллашга асосланди ва шу билан бирга янги, коммунистик идеалларни қарор топтиради. Мазмунан социалистик, шаклан миллий совет маданияти Ватанимиздаги ҳамма халқларнинг ижодий ҳамкорлиги ва ўзаро таъсиридан баҳра олиб ривожланмоқда. Бу ривожланиш кенг жабҳа бўйлаб бормоқда ва унинг ҳамма участкаларида ажойиб муваффақиятларга эришилди.

(Давоми 2-бетда).

ШОЛИ ЕТИШТИРУВЧИ ХЎЖАЛИКЛАР ОБЛАСТЬ КЕНГАШИ ҚАТНАШЧИЛАРИНИНГ МУРОЖААТИ

Тўққизинчи беш йиллик план топшириқларини муддатидан илгари бажариш ва СССРнинг шонли 50 йиллигини муносиб нишонлаш учун курашаётган пойтахт областининг меҳнаткашлари ишлаб чиқаришда янгидан-янги ғалабаларни қўлга киритмоқдалар. Барча ҳозир зиммага олган социалистик мажбуриятни муддатидан илгари ортиғи билан бажариш иштиёқида яшамоқда.

Областимиз меҳнаткашлари қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳалари билан бирга шолини кескин кўпайтириш, ҳар гектар ердан 45 центнердан ҳосил етиштириб, 45,6 минг тонна шоли ишлаб чиқариш ва давлатга камида 28 минг тонна шоли сотишга қарор қилганлар. Ҳамма жойда зиммага олинган социалистик мажбуриятни бажариш учун кураш қизғин тус олди.

Областимиз районлари бўйича қуйидаги миқдорда шоли сотилади:

Оққўрғон райони — 6330 тонна.

Оҳангарон райони — 450 тонна.

Бекобод райони — 9260 тонна.

Бўка райони — 1800 тонна.

Юқори Чирчиқ райони — 1428 тонна.

Калинин райони — 450 тонна.

Оржоникидзе райони — 450 тонна.

Пискент райони — 690 тонна.

Ўрта Чирчиқ райони — 5930 тонна.

Янгийўл райони — 1800 тонна.

Оққўрғон, Ўрта Чирчиқ ва Юқори Чирчиқ районларининг шоликорлари ҳар гектар ердан камида эллик центнердан шоли топшириш мажбуриятини олдилар.

Зиммага олинган мажбуриятни бажариш учун ишни пухта ташкил этишимиз, иш унумини кескин оширишимиз зарур. Техникадан, иш кучи ва механизмлардан самарали фойдаланишимиз керак.

Ҳосилни ўриш ва йиғиштириб олишда камида 6 минг колхозчи ва совхоз ишчиси меҳнат қилиши лозим. 346 та шоли ўрадиган комбайн, ҳосил ташийдиган 750 та автомашинанинг ишлашини таъминлашимиз лозим.

Долзарб кунлар бошланди. Шоли ўришга киришилди.

Область шоликор хўжаликлари кенгашининг қатнашчилари ўрим-йиғимни намунали ташкил этиш, ҳосилни нес-нобуд қилмай қисқа вақтда ўриб-йиғиб олишга, давлатга шоли топшириш планини муваффақиятли бажаришга барча шоликор деҳқонларни чақирадилар.

Ҳамма майдонларда 25 октябргача шоли ўришни, 30 октябргача шоли янчишни тамомлаш зарур. Давлатга шоли сотиш планини 25 октябрда, зиммага олинган мажбуриятни эса 1 ноябргача бажариш учун курашайлик.

Область шоликор хўжаликлари кенгашининг қатнашчилари КПСС XXIV съезди тарихий қарорларини бажара бориб, СССРнинг 50 йиллиги шарафига мусобақалашиб фидокорона меҳнат қилаётган шоликорлар ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажариш учун курашиб, йиғим-теримни белгиланган муддатда ўтказадилар, давлатга шоли сотиш юзасидан олган план ва мажбуриятларини муддатидан илгари шараф билан бажарадилар деб тўла ишонадилар.

МУРОЖААТ ОБЛАСТЬ ШОЛИКОРЛАРИНИНГ КЕНГАШИДА МУҲОКАМА ЭТИЛИБ, ҚАБУЛ ҚИЛИНГАН.

Суратда: шоликорлар кенгаши қатнашчиларидан бир группаси.

А. Абалян фотолари.

СОВЕТ—МАЛАЙЗИЯ МУЗОКАРАЛАРИ

2 октябрда Кремлда СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин билан Малайзия Бош министри Тун Абдул Раззоқ ўртасида музокаралар бўлиб ўтди.

Дўстона вазиятда ўтган музокаралар чоғида Совет-Малайзия муносабатларини янада ривожлантириш ва мустаҳкамлаш масалалари, шунингдек ҳар икки томонни қизиқтираётган муҳим халқаро проблемалар муҳокама қилинди.

* * *

СССР ҳукумати 2 октябрда Катта Кремль саройида Малайзия Бош министри Тун Абдул Раззоқ шарафига зиёфат берди.

Зиёфатда СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин ва Малайзия Бош министри Тун Абдул Раззоқ нутқ сўзладилар.

(ТАСС).

РАҲБАР ПАРТИЯ КАДРЛАРИНИНГ ЎҚУВИ

3 октябрда раҳбар партия ва совет кадрларини қайтадан тайёрловчи республикалараро курсларда машғулотлар бошланди.

Курсларнинг ўқув программасига мувофиқ, марксизм-ленинизм назарияси ва КПСС сиёсатининг актуал проблемалари, социалистик экономикани илмий бошқариш асослари, партия қурилиши, партиянинг идеология ишига доир масалалар юзасидан машғулотлар ўтказилади.

(ЎзТАГ).

СОЦИАЛИЗМ, МАДАНИЯТ ВА ФАН БИР-БИРИДАН АЖРАЛМАСДИР

(Боши 1-бетда).

ССР Иттифоқи дунёдаги энг етакчи илм-фан давлатларининг бири бўлиб қолди. Революциядан аввалги Россияда атиги 298 илмий муассаса ва 11,6 минг илмий ходим бўлган бўлса, энди илмий муассасалар 5 мингтадан ошиб кетди, илмий ходимлар эса 1 миллион кишига етди.

Мамлакатимизда фан тобора жамиятнинг бевосита ишлаб чиқарувчи кучига айланмоқда. Унинг жойланиши ва структураси тубдан ўзгарди. Ҳар бир иттифоқдош республикада кўпдан-кўп илмий тадқиқот муассасалари вужудга келди, фанлар академиялари барпо этилди. Бир қанча автоном республикаларда СССР Фанлар Академиясининг филиаллари ишлаб турибди. Конкрет тармоқлар билан шуғулланадиган фанлар кенг кўламда ривожланмоқда. Корхоналардаги ва илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларидаги тадқиқот бўлимлари кўпайиб бормоқда.

Совет фанининг қудратли парвозига—фанни коммунизм қурилишининг энг асосий негизларидан бири, деб билаётган Коммунистик партия билан Совет давлати доимий эътибор бериб келаётганликларининг натижасидир.

Ернинг биринчи сунъий йўлдоши, Космосга одам бошқарадиган биринчи кема учирилганлиги, Ой, Венера ва Марсга қизил юлдузли автомат станциялар юборилганлиги табиатшунослик тарихига ёзилган ёрқин саҳифалар бўлди. Олимларимизнинг атом энергиясидан тинч мақсадларда фойдаланиш ишига қўшган ҳиссаси ҳозирги замоннинг жуда катта муваффақияти бўлди. Совет фани термоядро синтези проблемаларини ҳал этишда, бошқа бир қатор энг муҳим соҳаларда илғор позицияларни эгаллаб турибди.

ССР Иттифоқи халқни ёппасига саводхон қилган дунёдаги биринчи мамлакат бўлди. Ўтган ўқув йилида 80,2 миллион киши мамлакатимизда таълимнинг ҳамма турларига жалб этилди. 1966—1970 йилларда олий ва ўрта махсус маълумотли 7 миллиондан ортиқ мутахассис тайёрланди. Тўққизинчи беш йиллик бошланган пайтдаёқ ишлаб турган аҳолининг 65,3 проценти олий ва ўрта (тўлиқ ва тўлиқсиз) маълумотли кишилар эди. Ана шуларнинг ҳаммаси фан-техника тараққиёти суръатларини жадаллаштириш, омманинг коммунистик қурилишдаги активлигини ошириш учун янги имкониятлар яратиб беради.

СССР—илғор маданият мамлакатидир. Совет ҳокимияти санъатнинг ҳамма хазиналарини очиб, меҳнаткашларнинг мулкига айлантирди. 40 дан ортиқ элат социализм даврида биринчи марта ўз ёзувини яратиб олди, СССР халқларининг 72 тилида адабиёт нашр этилмоқда, 66 тилида радио эшиттиришлари олиб борилмоқда.

Совет кишилари маданият неъматларини «истеъмол» қилибгина қолмай, шу билан бирга ўзлари ҳам унинг янги ажойиб бойликларини яратмоқдалар. Халқнинг бадиий ижодкорлиги воқелигимизнинг ўзига хос хусусиятларидан бири бўлиб қолди. Қардош миллий маданиятлар адабиёт ва санъатнинг салмоқли асарлари билан бойиди. СССР халқларининг маънавий ижодига бутун дунёда жуда катта қизиқиш билан қаралмоқда. 2 мингдан ортиқ совет авторининг китоблари чет тилларга таржима қилинди, уларнинг асарлари ўнлаб чет эл мамлакатларида нашр этилмоқда. Совет олимлари ва маданият арбоблари кейинги йилларда 500 дан ортиқ халқаро конгресс ва конференцияларда қатнашдилар.

Совет маданиятига эътибор бу қадар жуда катталигининг сабаби шуки, унинг байроғига коммунизм ва тинчлик, демократия ва социал тараққиёт идеаллари ёзиб қўйилган, совет маданиятининг ўзи эса халқлар тенглиги ва дўстлигининг, ленинча миллий сиёсат тантанасининг ёрқин тимсоли бўлиб хизмат қилмоқда.

КПСС XXIV съездининг тарихий қарорлари Совет фани ва маданияти олдида, халқ маорифи олдида янги уфқлар очиб берди. Партия фан ва техника тараққиётини коммунизм моддий техника базасини вужудга келтиришнинг энг асосий омили деб билмоқда. Бу эса фаннинг самарадорлигини оширишни, фундаментал тадқиқотларни янада кенгайтиришни, олимларнинг кучлари ва эътиборларини фан-техника тараққиётининг энг муҳим, истиқболли соҳаларига жамлашни талаб қилади. Партия ташкилотлари илмий иш соҳасидаги кадрларни танлаш ва тарбиялашга талабчанликни оширишлари, ҳар бир илмий коллективда чинакам ижодий вазиятни, изланиш, самарали мунозаралар, ўртоқларча талабчанлик муҳитини вужудга келтиришлари керак. Шу тариқа КПСС XXIV съезди ўртага қўйган: «ФАН-ТЕХНИКА РЕВОЛЮЦИЯСИ ЮТУҚЛАРИ БИЛАН СОЦИАЛИСТИК ХЎЖАЛИК СИСТЕМАСИ АФЗАЛЛИКЛАРИНИ УЗВИЙ РАВИШДА ҚЎШИШ, фан билан ишлаб чиқаришни бирга қўшишнинг социализмга хос ўз формаларимизни кенг ривожлантириш»дан иборат вазифани ҳал этишга муҳим ҳисса қўшилади.

Инсоннинг ўзини ҳар томонлама камол топтиришни партия коммунизм қурилиши бутун ишининг ажралмас қисми деб билади. «Тегишли моддий техника базасини вужудга келтирмай туриб коммунизм қуриш мумкин бўлмаганидек, кишиларнинг маданияти, билими, ижтимоий онгини юксак даражага кўтармай, уларни маънавий камолатга етказмай туриб, коммунизм қуриш ҳам мумкин эмас»,— деди ўртоқ Л. И. Брежнев партия XXIV съездида КПСС Марказий Комитети номидан қилган ҳисобот докладида. Тўққизинчи беш йилликда халқ маорифини ва социалистик маданиятни янада ҳар томонлама ривожлантиришнинг катта программаси белгиланган. Ёшларга умумий ўрта маълумот беришга ўтишни туғаллаш, олий ва ўрта махсус маълумотли тахминан 9 миллион мутахассис чиқариш кўзда тутилган. Матбуот, нашриёт иши, телевидение, радио, адабиёт ва санъат янада ривож топади, маданият муассасаларининг моддий-техника базаси мустаҳкамланади.

Шу муносабат билан маданий оқартув муассасалари ходимларининг, ўқитувчиларнинг, адабиёт ва санъат арбобларининг мамлакат ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги роли янада ортади. Улар коммунистик қурилиш планларини аниқ, мақсадни кўзлаб актив пропаганда қилишлари, беш йилликнинг конкрет вазифаларини ҳал этишга кўмаклашишлари, империалистик пропаганда кирдикорларига ўз вақтида, кескин ва самарали зарба беришлари, социализм тўғрисидаги, совет турмуш тарзи ҳақидаги, коммунизм қурилиши тўғрисидаги ҳақиқатни оммага сингдиришлари, бу ишни мароқли, тушунарли, ишонарли тарзда олиб боришлари лозим.

Совет ижтимоий тузумининг мустаҳкамлиги ва куч-қуввати фан ва маорифнинг ривожи билан, аҳоли маданий савиясини ошириш билан чамбарчас боғлиқдир. Айни совет ижтимоий тузумигина бунинг учун энг қулай имкониятларни яратиб беради. Партия билан халқ ғамхўрлигидан руҳланган фан арбоблари, маданият усталари, халқ маорифи ходимлари СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигини янгидан-янги ижодий муваффақиятлар билан кутиб олмоқдалар.

(«ПРАВДА» газетасининг 3 октябрдаги бош мақоласи).

Дурадгорлар бригадасининг бошлиғи, шаҳар советининг депутати Н. Исамуҳамедовни Тошкент экскаватор ремонт заводида меҳрибон устоз, моҳир ташкилотчи сифатида ҳурматлашади. У раҳбарлик қилаётган бригада меҳнатсеварлари СССРнинг ярим асрлик олтин тўйини муносиб кутиб олиш учун меҳнат вахтасида туриб ишлаб, нормаларини доимо ортиғи билан адо этмоқдалар. Суратда: Н. Исамуҳамедов.

РЕНТАБЕЛЛИК—ХЎЖАЛИК ФАОЛИЯТИНИНГ МЕЗОНИ

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ИҚТИСОДИЙ БИЛИМЛАР УНИВЕРСИТЕТИ

11—МАШҒУЛОТ

САККИЗИНЧИ беш йиллик мобайнида республикамиз қишлоқ хўжалигида катта социал-иқтисодий ўзгаришлар рўй берди.

Республикамиздаги колхоз ва совхозларнинг моддий-техника базаси мустаҳкамланди, комплекс механизация ва электрлаштириш даражаси ўсди. Сув хўжалиги қурилиши, янги ерларни ўзлаштириш, химиялаштириш, деҳқончилик ва чорвачилик маданиятини ошириш соҳасида анчагина ишлар бажарилди. Совхоз ишчилари ва колхозчиларнинг меҳнати тобора индустриал меҳнат турига айланиб бормоқда.

Ана шу барча тадбирлар эвазига яхши натижаларга эришилди. **Ўтган беш йиллик ичида Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг ялпи маҳсулоти 24,6 процент ўсди. Республика қишлоқ хўжалигининг етакчи тармоғи ҳисобланган пахтачиликда катта ўзгаришлар содир бўлди.** Бошқа тармоқлар ҳам муваффақиятли ривожлантирилди.

СОВЕТ Иттифоқи Коммунистик партиясининг тарихий XXIV съезди Директиваларида қишлоқ хўжалик меҳнаткашлари олдига янги улуғвор вазифалар қўйилди. Жумладан, **тўққизинчи беш йиллик планда Ўзбекистон ССРда асосий экин ҳисобланган пахта етиштиришни 1975 йилга бориб 4 миллион 900 минг тоннага етказиш мўлжалланган. Серқуёш Ўзбекистон пахтакорлари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, 5 миллион тонналик маррани мана шу беш йилликнинг ўзидаёқ эгаллаймиз, деб сўз бердилар.** Бу — қийин, бироқ бажарса бўладиган шарафли вазифадир. Шунингдек, республикада тўққизинчи беш йиллик мобайнида бошқа хил қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳам анча кўпаяди.

Беш йиллик планда қишлоқ хўжалигига давлат йўли билан 7 миллиард сўм ва колхозлар йўли билан 2 миллиард сўмга яқин маблағ сарфлаш кўзда тутилган. Ана шу катта миқдордаги маблағлардан колхоз ва совхозлар ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш учун ишнинг кўзини билиб, оқилона фойдаланиш энг муҳим аҳамиятга эгадир.

БУТУН мамлакатимизда, жумладан Ўзбекистонда ҳам амалга оширилаётган иқтисодий тадбирларда рентабелликка алоҳида аҳамият берилмоқда. Бунинг сабаби бор, албатта. Умуман ижтимоий ишлаб чиқариш, хусусан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлиги рентабеллик даражасига қараб белгиланади. Бошқача айтганда, бу кўрсаткичда ҳар бир корхона, колхоз ёки совхознинг иш натижалари худди кўзгудагидек аниқ кўриниб туради. Колхоз ва совхозларнинг хўжалик фаолиятига айрим, бир-бирига қарама-қарши бўлган ёки баъзан бир-бирини инкор қиладиган кўрсаткичларга қараб эмас, балки рентабеллик даражасига қараб баҳо берилса, тўғри бўлади. Ўртоқ Л. И. Брежнев буни партия Марказий Комитетининг март (1965 йил) Пленумида алоҳида уқдириб ўтган эди.

Афсуски, баъзи жойларда хўжалик қурилишида рентабеллик ва бошқа хил баҳо категориялари асосий мезон сифатида ҳисобга олинмай қолмоқда. Шуни унутмаслик керакки, социализм шароитида хўжаликни бошқариш методларини такомиллаштиришнинг бирдан-бир тўғри ва аниқ йўли марказлашган планли раҳбарликни хўжалик ташаббуси билан мувофиқлаштириб бориш, энг аввало нарх, фойда, рентабеллик сингари баҳо категорияларидан кенг фойдаланиш билан бевосита боғлиқ бўлган хўжалик ҳисоби принципларини кучайтиришдан иборатдир. Бошқача айтганда, давлат планлари хўжалик ҳисоби системаси орқали ривожлантирилиши, иқтисодий жиҳатдан рағбатлантирилиши зарур. Бундай рағбатлантириш даражаси, моддий омиллар самарадорлиги, ҳаёт исботлаб турганидек, рентабеллик кўрсаткичи колхозлар, совхозлар, бригадалар, фермалар, хўжалик фаолиятининг натижаларига баҳо беришда қанчалик ҳисобга олинаётганлигига боғлиқ.

МАЪЛУМКИ, рентабеллик даражаси жуда кўп хил мураккаб факторлар ва шартлар билан белгиланади. Рентабелликда маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсиши, унинг сифатининг яхшиланиши ва таннархининг даражаси мужассамланади. Демак, рентабеллик, ишлаб чиқаришни кенгайтириш учун жамғармалар ҳажми, иш натижалари учун моддий рағбатлантириш фондининг катта-кичиклиги, энг аввало, ташкилий-хўжалик факторларига боғлиқ бўлади. Бироқ, бу — масаланинг бир томони. Хўжалик фаолиятини нормал амалга ошириш, маҳсулотнинг натура шаклида планли ўсиб боришини таъминлаш учун ҳар бир корхона баҳода иқтисодий жиҳатдан асосланган, оптимал нормадаги рентабелликка эга бўлиши керак. Бу эса ишлаб чиқаришнинг турли-туман табиий ва иқтисодий шароитларига эга бўлган қишлоқ хўжалиги учун айниқса муҳим ҳисобланган ҳам умумий баҳо даражаси, ҳам унинг зонал дифференциациясига қараб, илмий жиҳатдан асослашни талаб этади.

Партиянинг кейинги йиллардаги бир қатор қарорларида бу масалага алоҳида эътибор берилган. Негаки, бусиз тўғри хўжалик қарорлари қабул қилиш, корхоналарнинг иш натижаларини объектив баҳолаш мумкин эмас. Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, бу соҳада Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигида кўпгина ишлар амалга оширилди. Айни вақтда республика қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини янада ривожлантириш ҳамда унинг самарадорлигини ошириш манфаатлари ҳам ишлаб чиқаришда банд бўлган кишиларнинг, ҳам олимларнинг чуқурроқ ва аниқ мақсадни кўзлаб ишлашларини талаб этмоқда.

Гап шундаки, кейинги йилларда деҳқончилик бўйича умуман рентабеллик даражаси бирмунча пасайиб кетди. Масалан, 1970 йили колхозларда у 28 процентни ташкил этди. Бу рақам 1969 йилга нисбатан бир қадар яхшироқ бўлса-да, у қишлоқ хўжалиги олдига қўйилаётган ҳозирги юксак талабларга тўла жавоб бермайди. Агар деҳқончиликда рентабеллик даражасини ошириш зарурлиги ҳақида гап бораётган бўлса, чорвачилик ва пиллачиликда бу соҳадаги аҳвол бирмунча ёмонроқ, яъни кўпчилик хўжаликларда чорвачилик ва пиллачилик тармоқлари зарар келтирувчи соҳа бўлиб қолмоқда.

КЎПЧИЛИК колхозларнинг хўжалик фаолиятини анализ қилиш шуни кўрсатдики, пахта ва сабзавот етиштириш бўйича рентабеллик таъминланган ҳолда дон, узум, мева ва чорвачиликнинг асосий маҳсулотларини етиштириш соҳасида зарар кўрилмоқда. Агар КПСС Марказий Комитети июль (1970 йил) Пленуми қарорларига мувофиқ қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг айрим турлари харид нархи оширилганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, у ҳолда колхоз ишлаб чиқаришининг ҳозирги рентабеллик даражаси иқтисодий ривожланишнинг юксак суръатларига эришишга тўсқинлик қилаётганлигини кўрамиз. Қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтириш суръатлари, меҳнат унумдорлигининг ўсиши ва хўжалик фаолиятининг бошқа кўрсаткичлари кутилгандек эмас.

Республика колхоз ва совхоз ишлаб чиқаришида, шу жумладан асосий тармоқ ҳисобланган пахтачиликда рентабелликнинг паст даражада қолиб келаётганлигига асосий сабаб нима? Гап шундаки, маҳсулот таннархининг ўсиши аввало меҳнат унумдорлигининг ортиши ва унга тўланадиган ҳақ ўртасидаги мутаносибсизлик (диспропорция)га боғлиқдир. Колхоз ва умуман қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришнинг муайян босқичларида меҳнатга ҳақ тўлашнинг ўсиши меҳнат унумдорлигининг ортишига нисбатан устун бўлиши ўзини оқлаган эди. Бироқ, ҳозир, киши-кунига тўланадиган ҳақ меҳнатнинг ижтимоий баҳосига бирмунча яқинлашиб қолган бир пайтда, меҳнатга ҳақ тўлаш ва меҳнат унумдорлиги ўртасидаги мутаносибсизлик ҳеч сўзсиз таннархнинг ортиб кетиши ва ишлаб чиқариш рентабеллиги даражасининг пасайишига олиб келади.

ТОШКЕНТ области колхоз ва совхозлари хўжалик фаолиятининг натижаларини бир кўздан кечирайлик. Область бўйича умуман деҳқончиликнинг рентабеллик даражаси 1969 йили 22,8 процентни ташкил этди. Бу — ўртача кўрсаткич. Айни вақтда **меҳнатни яхши ташкил этиш ва техникадан самарали фойдаланиш эвазига мўл пахта ҳосили етиштираётган Оққўрғон районида рентабеллик 35,1 процентга тўғри келади.** Бекобод районида эса бу кўрсаткич олти процентдан салгина ошади.

> Қишлоқ хўжалиги соҳасидаги вазифа шундан иборатки, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришнинг ўртача йиллик миқдори ўтган беш йилликдагига нисбатан 20—22 процент оширилсин, аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотларига ва саноатнинг хом ашёга бўлган ва тобора ошиб бораётган эҳтиёжлари тўлароқ қондирилсин. Қишлоқ хўжалигининг моддий-техника базасини ҳар тарафлама мустаҳкамлаш, деҳқончилик ва чорвачиликни химиялаштириш, комплекс механизациялаш орқали уни интенсивлаштириш йўлини изчиллик билан амалга ошириш, ерларни кенг мелиорациялаш бу вазифани бажаришнинг ҳал қилувчи шартидир. Ишлаб чиқаришни жойлаштириш яхшилансин, ихтисослаштириш кенгайтирилсин ва марказлаштириш кучайтирилсин, колхоз ва совхозларнинг қишлоқ хўжалик ерларидан, техника ҳамда меҳнат ресурсларидан фойдаланиши яхшилансин.
>
> КПСС XXIV съезди Директиваларидан.

Республика қишлоқ хўжалигида эришилган ишлаб чиқаришнинг юксак даражаси, уни янада ривожлантириш манфаатлари ҳамма хўжаликларда мавжуд бўлган ва рентабелликни ошириш имконини берадиган жуда катта резервлардан тўлароқ фойдаланишни талаб этмоқда.

Бу резервлар нималардан иборат?

Энг аввало деҳқончиликда маҳсулот таннархини арзонлаштириш, меҳнат унумдорлигини ошириш, техникадан оқилона фойдаланиш учун изчил кураш олиб бориш керак. Бошқача айтганда, ҳар центнер маҳсулот етиштириш учун меҳнат ва моддий харажатларни мумкин қадар камайтириш зарур. Ваҳоланки, ҳозир бундай харажатлар кўпайиб кетмоқда.

Юқорида баён қилинган фикрларни энди Пискент ва Бекобод районларининг колхозлари мисолида қараб чиқайлик. 1970 йили Пискент районида 6 колхоз, Бекобод районида эса 5 колхоз бор эди. Бу жадвал ана шу колхозларнинг ишлаб чиқариш ва молиявий фаолияти натижаларини яққол кўрсатиб турипти.

Пискент ва Бекобод районлари колхозларининг асосий кўрсаткичлари (1970 йил)

Кўрсаткичлар	Районлар	
	Пискент	Бекобод
1. Умумий ер майдони (гектар)	29707	16660
жумладан, ҳайдаладиган ерлар	13622	10324
Шундан пахта етиштириладиган майдон	7582	8078
2. Колхознинг меҳнатга лаёқатли аъзолари сони (минг киши)	4,5	6,6
3. Ижтимоий меҳнатда қатнашган меҳнатга лаёқатли колхозчилар сони (минг киши)	4,2	5,5
Шу жумладан пахтачиликда	3,0	3,6
4. Энергетика қувватлари — жами, (минг от кучи)	31,8	36,7
5. Тракторларнинг ўртача йиллик сони ,15 от кучига ҳисоблаганда — (дона)	700	800
6. Ялпи териб олинган пахта ҳосили (минг центнер)	186,4	171,7
7. Пахтанинг ўртача ҳосилдорлиги (гектардан центнер)	24,6	21,3
8. Ҳар бир колхозчи пахтачиликда ишлаган кун (киши-куни)	746	1158
9. Ҳар бир киши-куни ҳисобига етиштирилган пахта (килограмм)	25	15
10. Пахтачиликда ишлаган ҳар бир колхозчи ҳисобига етиштирилган пахта (тонна)	6,3	4,7
11. Ҳар центнер пахта етиштиришга кетган меҳнат харажатлари (киши-куни)	3,70	5,70
12. Бир центнер пахтанинг таннархи (сўм)	34,2	42,1
13. Колхознинг пул даромадлари — жами (миллион сўм)	10,7	10,1
Шу жумладан деҳқончиликдан тушган даромад	9,7	8,8
Пахтачиликдан тушган даромад	9,3	8,3
14. Умумий баланс фойда (миллион сўм)	3,3	1,3
Жумладан, пахта сотишдан кўрилган фойда	2,9	1,0
15. Колхознинг рентабеллик проценти (фойда миқдорининг сотилган маҳсулот таннархига нисбати)	41,9	14,9
16. Ялпи даромад:		
а) 100 гектар қишлоқ хўжалик ерлари ҳисобига (сўм)	41462	56880
б) 100 гектар ҳайдаладиган ерлар ҳисобига	64537	67100
в) ҳар бир ишланган киши-куни ҳисобига	9,38	5,65
17. Асосий ишлаб чиқариш фондлари ва оборот маблағларининг ўртача йиллик нархи (миллион сўм)	9,992	10,122
18. Колхознинг рентабеллик проценти (соф даромаднинг асосий ишлаб чиқариш фондлари ва оборот маблағларига нисбати)	33,2	12,9

ЖАДВАЛДАН кўриниб турибдики, пахта етиштириладиган майдон умумий ҳайдаладиган ерларга нисбатан Пискент районида 55,6 процентни, Бекобод районида эса 78,2 процентни ташкил этади. Анализлардан маълум бўлишича, пахтанинг ўртача ҳосилдорлиги Пискент районида Бекобод районидагига қараганда 15,4 процент ортиқ, таннархи эса 18,8 процент арзондир. Бунга сабаб нима?

Бунинг кўп сабаблари бор. Пискент райони колхозларида меҳнат унумдорлиги Бекобод районидагига қараганда анча ортиқ. Пискент колхозларида меҳнат ва энергетика ресурсларидан яхши фойдаланилган. Масалан, анализ учун олинган ўша 1970 йили пахтани машинада териш проценти 54,2, Бекобод райони колхозларида эса 31,5 га тўғри келган. Ваҳоланки, Бекобод райони жуда катта энергетика ресурсларига эга. Хулоса қилиб айтадиган бўлсак, Пискент райони колхозларининг рентабеллик даражаси Бекобод райони колхозларининг рентабеллик даражасига нисбатан қарийб уч баравар кўпдир.

Биз юқорида пахтачиликда рентабеллик масаласига бирмунча батафсил тўхтаб ўтдик. Чорвачиликда бу масалани қандай ҳал қилиш керак? Чорвачиликда бунинг учун аввало озуқа масаласини ҳал этиш зарур. Ҳозирча озуқа етиштириладиган ерлардан олинаётган ҳосилдорлик нисбатан анча паст. Шунинг натижасида озуқа қимматга тушмоқда.

Шуни ҳам айтиш керакки, кўп йиллик ўтлардан хашак жамғариш, чорвани яйловларда боқиш анча арзонга тушади. Бироқ, кўп йиллик ўтлар умумий озуқа экинлари структурасида кам ўрин эгалламоқда.

Ўзбекистон Компартиясининг XVIII съезди алоҳида эътибор бериб ўтганидек, республика пахтачилик хўжаликларида пахта-беда алмашлаб экишни жорий этиш ва ўзлаштириш қишлоқ хўжалигини интенсивлаш даражаси ва унинг самарадорлигини умуман оширишда жуда катта агротехник ва иқтисодий аҳамиятга эга бўлади. Фан ва амалиёт бу проблеманинг ниҳоятда муҳимлигини исботлаган. Бироқ, бу масала ҳозирча қониқарсиз ҳал этилмоқда. Пахта-беда алмашлаб экишга бундай муносабат қишлоқ хўжалик ходимларининг ишлаб чиқаришни химиялаштириш ва интенсивлаштиришнинг бошқа йўлларида кўрсатаётган куч-ғайратларини йўққа чиқариб қўяди.

Табиий озуқа берадиган ерларнинг ҳосилдорлигини ошириш билан бир қаторда пахта-беда алмашлаб экишни тез ўзлаштириб бориш, озуқа базасини мустаҳкамлаш ва арзонлаштиришда, чорвачиликнинг юксак даражада рентабелли бўлишига эришишда катта аҳамият касб этади. Агар чорвачиликни ихтисослаштириш ва концентрациялаш масалалари бирйўла ҳал этилса ҳамда техникавий қуролланишига қараб чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни замонавий технологияга ўтказилса бу соҳадаги кўрсаткичлар янада самарали бўлур эди.

Бизнинг ҳисобларимиз ва бошқа иқтисодчиларнинг тадқиқотлари натижаси шуни кўрсатиб турибдики, **кенгайтирилган такрор ишлаб чиқариш жараёнини амалга ошириш учун рентабеллик даражаси пахтачиликда камида 30—35 процент, сабзавотчиликда 20—25 процент, чорвачиликда 30—35 процент бўлиши шарт.**

КПСС XXIV съезди Директиваларида пахтачиликни ривожлантириш соҳасида қўйилган вазифаларни муваффақиятли бажаришда 1970 йили пахтанинг харид нархлари такомиллаштирилганлиги муҳим роль ўйнайди. Шунинг учун харид нархларини арзонлаштиришни янада чуқурлаштириб бориш керак.

Хўжалик ҳисобидаги қишлоқ хўжалик корхонасида ишлаб чиқариш жамғармасининг оптимал нормаси тўғрисидаги масалани ҳал этиш ҳам муҳим аҳамиятга эга. Бунда хўжалик ҳисобининг рентабеллик нормаси тўғри белгилаб қўйилиши зарур, чунки пировард натижада у жамғариш нормасининг миқдорини белгилаб беради. Амалда эса кўпинча жамғариш нормаси хўжаликларнинг рентабеллик даражасини ҳисобга олмаган ҳолда белгиланмоқда. Айни вақтда жамғаришнинг объектив равишда мумкин бўлган нормасини белгилаш юзасидан методик асослаш ва амалий ҳисоблаб чиқариш керак бўлади. Ҳозир амалда қўлланилаётган ниҳоятда паст нормалар ҳам, шунингдек асосланмаган юксак нормалар ҳам колхоз ва совхозларда ишлаб чиқаришнинг нормал боришига ҳалақит бермоқда. Шу муносабат билан нарх механизми ва даромад солиғи системаси орқали дифференциал рентани тақсимлаш механизмини такомиллаштириш керак.

ТОВАР-ПУЛ айирбошлаш жараёнида колхоз ва совхозлар учун рентабелликнинг оптимал нормасини таъминлаш ҳамда хўжалик фаолияти давомида унинг даражасини ошириб бориш партиямизнинг XXIV съезди Директиваларида қишлоқ хўжалиги олдига қўйилган вазифалар қандай ҳал этилаётганлигига холис баҳо беришда ишончли асосдир. Ҳар бир хўжаликнинг фаолиятига баҳо берилар экан, аввало унинг рентабеллик даражаси назарда тутилиши керак. Чунки, **рентабеллик даражаси қайси хўжаликнинг қандай ишлаётганлигини кўрсатиб турадиган энг муҳим мезондир.**

А. ИБРОҲИМОВ,
иқтисод фанлари доктори.

БАРЧА КУЧ—ТЕРИМНИ КУЧАЙТИРИШГА

Йиғим-теримнинг ҳал қилувчи дамлари ўтяпти. Қишлоқлардаги ҳар бир колхозчи, механизатор етиштирилган ҳосилни тезроқ йиғиштириб олиб, уни давлатга топшириш иштиёқи билан яшамоқда. Кундузни тунга улаган ҳолда меҳнат қилинаяпти. Механизаторлар техникани ишга солиб, ҳосилнинг асосий қисмини биринчи сортларга топширишга ҳаракат қилмоқдалар.

Даламизда ҳосил мўл. Тошкентда ўртоқ Л. И. Брежнев иштирок этган пахтакор республикалар партия-хўжалик активининг материаллари ишимизнинг асосий программаси бўлди. Пахтани кўп сотишга деҳқонларнинг эътибори қаратилаяпти. Аъзоларимиз оширилган мажбурият олган ҳолда ишламоқдалар. 1100 гектар пахта майдони бор. Шундан план бўйича 24 центнердан ҳосил сотишимиз керак. Биз дала ишларини пухта ташкил этиб, ҳар гектар ердан 33 центнердан «оқ олтин» йиғиштириб олишга сўз бердик. Ҳосилнинг 80 процентини машиналарда териб оламиз деяпмиз. Шундай бўлади ҳам!

Ўрта Чирчиқ районидаги «Коммунизм» колхози партия ташкилотининг секретари Мамад ОРТИҚБОЕВ билан суҳбат

«Пўлат от» чавандозларининг шу кунлардаги қаҳрамонона меҳнати бундан далолат бериб турибди. 24 «зангори кема»ни бошқараётганларнинг деярли ҳаммаси тажрибали, ишнинг кўзини биладиган механизаторлар. Ўтган йили Саид Руфатов мавсумда 145 тонна пахта териб берган эди. Бу йил 200 тоннага етказишга ҳаракат қилаяпти. У эрта тонгдан далага чиқади. Қош қорайгунга қадар машинасини ишлатади. Вақтни бекорга кетказмайди. Шунинг учун ҳар куни унинг номи ёзилган дафтарда 11—12 тоннадан пахта тераётганлиги қайд қилиб турилмоқда. Жумоқ Хатамов ҳам колхозимизнинг энг обрўли механизаторларидан бири ҳисобланади. У 10 йилдан бери механик-ҳайдовчи. Ҳар йили ўзига топширилган ишни аъло даражада бажаради. Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти ўтган йили ҳам Саид Руфатов ва Жумоқ Хатамовларнинг меҳнатига юксак баҳо беришди. Ҳар бирини биттадан телевизор билан мукофотладилар.

Колхоз правлениеси ва партия ташкилоти бундай илғорларни рағбатлантириши сабабли ишда юксак кўрсаткичларга эришишаяпти. Русадил Фаталиев, Ака Аҳмедовлар ҳам илғорлардан ўрганиб ишлашмоқда. Ҳозир бизда терим машиналарини группа усулида ишлатиш кенг қўлланилмоқда. Бу яхши натижа бермоқда. Механизаторлар топшириқни 1,5—2 бараварга етказиб бажаришмоқда. Далада ишлаётганлар учун, шу жумладан, «зангори кема» капитанлари учун ғамхўрлик кучайтирилган. Уч марта иссиқ овқат қилиб берилаяпти. Кўчма устахона ташкил этилган. Механиклар терим машиналарининг унумли ишлаши устидан кўз-қулоқ бўлиб туришибди. Бузилиб қолган тракторлар иш бошидаёқ зудлик билан ремонт қилиняпти.

Коммунист Исрофил Акинов, Абди Каримов каби 40 центнерчи бригадаларда иш жадаллик билан олиб бориляпти. Кундан-кунга йиллик планнинг беш — олти проценти миқдорида пахта топширилаяпти. Ҳамия Нишонова раҳбарлик қилаётган бригада уч йилдан бери планини ошириб бажараяпти. Ҳар йили гектар бошига ҳосилдорликни 3—4 центнердан қўшмоқда. Бу бригадада ҳам ҳосилнинг 80 процентини машиналар билан териб олишга эътибор беріляпти. Шуниси қувончлики, биринчи теримнинг ўзидаёқ бригада 20 центнердан ошириб «оқ олтин» топшириб қўйди. Гулноз Чахалова ва турмуш ўртоғи Малҳз Чахалов бошлиқ бригадаларнинг ғўзалари барвақт дефолиация қилиниши сабабли эндиликда ёппасига очилди. Бригада деҳқонлари ҳосилнинг ҳаммасини техника ёрдами билан териб олишга ҳаракат қилишяпти.

Колхозимизда чевар теримчилар ҳам кўп. Улар уруғлик пахтани йиғиштириб олишда жонбозлик кўрсатишяпти. Алима Турғунбоева, Зулфия Сафарова, Афила Атамова, Марҳамат Маманазарова, Гулсара Каримова, Санталат Сотиболдиевалар кунига 160—200 килограммдан пахта теришяпти.

Биз ҳар бир кунни ғанимат, деб билиб, теримни уюшқоқлик билан ташкил этамиз ва маррага тезроқ етиш учун курашамиз.

Қамбуви Нурматова Пискент районидаги Калинин номли колхознинг пешқадам теримчиларидан. У ҳар куни эл хирмонига 130—150 килограммдан пахта тўкмоқда. Мавсумда эса 10 тоннадан ортиқ «оқ олтин» териб беришга аҳд қилган. Суратда: Қ. Нурматова.

А. Абалян фотоси.

Ўлкам кузи

Хонатласдай товланар дала,
Ўрикларнинг шоҳида гулхан.
Ғарқ пишгандир боғлар бу
палла,
Ҳали боқар гулзордан гул ҳам.
Ишкомларда тарсиллар узум,
Анқиб ётар олмалар таги.
Новдаларда бўлиб минг тизим
Ҳилпирайди мезон ипаги.
Мезонлардан тақиб жамалак
Ўз бағрига чорлар далалар.
Полизлардан излар хазанак
Пахтазордан қайтган болалар.
Ял-ял ёниб анор ҳам ахир
Шарбат йиғар мезон сувидан.
Гул диёрим даласи анқир
Қизлар тонгда пишган кувидан.
Мафтун айлаб, қўзғаб қайноқ
ишқ
Ўлкам кузи дилда ўт ёқар,
Айтмасидан тонг ҳали қўшиқ,
Ҳамма туриб далага оқар.
Ахир бу пайт далага шошиб
Ким ҳам қувнаб қучоқ
очмасин?!
Қайнаб ётса меҳрдай тошиб
Пахтазорда юлдуз чашмаси!
Хонатласдай товланар дала,
Ўрикларнинг шоҳида гулхан.
Ғарқ пишгандир боғлар бу
палла,
Хирмонлар ҳам кўкка бўй
чўзган...

Эргаш МУҲАМЕДОВ.

Оққўрғон райони далаларида машина терими жадаллашмоқда. Механизаторлар бир тан, бир жон бўлиб, пахтани қисқа кунда териб олишга ҳаракат қилмоқдалар. Суратларда: (чапдан) — Димитров номли колхознинг моҳир механизатори С. Асқаров, бўлим бошлиғи И. Эргашев пахтазорда, «зангори кема» прицепларга пахта юкламоқда. Терилган ҳосил қабул пунктига йўл олди.

Ж. Тўраев фотолари.

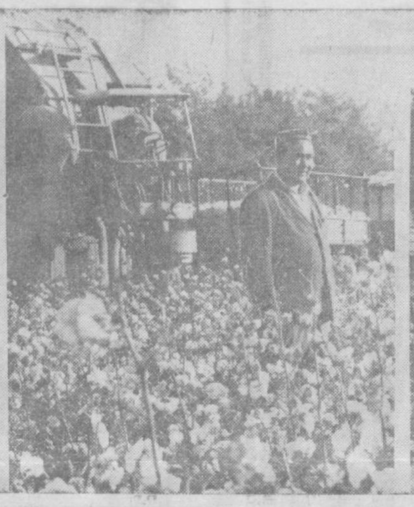

ЖАҲОНШУМУЛ-ТАРИХИЙ ВОҚЕА

ОТТАВА, 2 октябрь. (ТАСС). Канада Компартиясининг Бош секретари Уильям Каштан Коммунистик партиянинг назарий органи «Комьюнист Вьюпойнт» журналида қуйидагиларни ёзади: СССРнинг 50 йиллиги тарихий социализмгина миллий масалани демократик асосда ва тўла ҳал эта олажагини яққол исботлаб берди. Социализм, деб таъкидлайди у, миллатлар ўртасидаги тенгсизликни ва уларнинг иқтисодий қолоқлигини тугатади, барча халқларнинг ҳуқуқий жиҳатдан тамомила тенг бўлиши, уларнинг иқтисодий, социал ва маданий ривожланиши учун шарт-шароит вужудга келтиради.

Миллатларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш ва уларнинг эркин ҳамда ихтиёрий иттифоқидан иборат ленинча ғоя СССРнинг ташкил топиши учун асос қилиб олинган. СССРга бирлашган мустақил Совет Республикалари ўз суверенитетини қўлдан бой бермай, балки аксинча, бу суверенитетни янада кўпроқ мустаҳкамладилар, чунки СССРнинг бирлашган куч-қудрати республикалардан ҳар бирининг озодлиги ва мустақиллигини таъминлайди, дейилади мақолада.

У. Каштан мақоланинг охирида қуйидагиларни таъкидлаб ўтади: СССРнинг 50 йиллиги ҳақиқатан ҳам халқаро ишчилар ҳаракати учун тарихий воқеадир. Бу юбилей социализм қуриш иши муваффақият қозонганлигини, миллий масала юзасидан ленинча сиёсат тантана қилганлигини, тинчлик учун ва турли ижтимоий системадаги давлатларнинг тинч-тотув яшаши учун изчил кураш олиб боришдан иборат ленинча йўл тантана қилганлигини исбот этади.

СССР ТАШКИЛ ЭТИЛГАНЛИГИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИГА БАҒИШЛАНАДИ

ДАМАШҚ, 2 октябрь. (ТАСС). Бу ерда СССР ташкил этилганлигининг 50 йиллигига бағишланган Совет кинофильмлари фестивали бошланди.

Фестиваль «Ҳалоскорлик» киноэпопеясини намойиш қилиш билан очилди. Биринчи фильм кўригида Сурия Араб Республикаси министрлари, прогрессив миллий фронт марказий раҳбарлигининг ҳамда Араб Социалистик уйғониш партияси раҳбарлигининг аъзолари, Сурия жамоатчилигининг вакиллари қатнашдилар.

Фестиваль давомида Сурия Араб Республикасининг бир қанча шаҳарларида «Қора қашқа оққуш», «Совет Иттифоқининг элчиси», «Муҳаббат ҳақида», «Россия империясининг тожи» ва бошқа фильмлар ҳам намойиш қилинади.

ПЕКИНДА БИРИНЧИ ОКТЯБРЬ

ПЕКИН, 2 октябрь. (ТАСС). Миллий байрам — Хитой Халқ Республикаси ташкил топган куннинг 23 йиллиги муносабати билан Пекинда ўтган йилдагидек бу йил ҳам меҳнаткашлар намойиши ўтказилмади. Шаҳар паркларида халқ сайиллари уюштирилди. Сайилларнинг қатнашчилари бу паркларга махсус рухсатномалар билан киритилди. Дипломатлар, журналистлар ва чет эллик бошқа меҳмонларни қабул қилиш маросими ўтказилди.

«Ихэюань» паркида (императорнинг собиқ ёзлик саройи) пекинликлар билан бир қаторда бошқа мамлакатлардан келган хитойлик муҳожирлар ҳам бор эди. Ана шу паркнинг кўп павильонлари «маданий революция»дан илгари қандай шинам бўлса, ўша ҳолатга келтирилди.

«Жэньминь Жибао» газетаси, «Хунци» журнали ва «Цзефанцзюнь Бао» газетаси 1 октябрь сонида чиққан мақолаларида Хитой пропагандасининг туҳматдан иборат антисовет уйдирмаларини такрорладилар.

ҚАТЪИЙ ҚОРАЛАМОҚДАЛАР

ҚОҲИРА, 2 октябрь. Араб мамлакатлари юристлари уюшмаси Американинг Вьетнамдаги агрессиясини қаттиқ қоралади ва қаҳрамон Вьетнам халқи билан тамомила бирдам эканлигини билдирди.

Араб мамлакатлари юристлари уюшмаси бу ерда эълон қилинган баёнотда АҚШ Вьетнам проблемасини сиёсий жиҳатдан ҳал этишга тўсқинлик қилмоқда ва Вьетнам халқини ёппасига қириш йўли билан урушда ғалаба қозонишга интилмоқда, деб АҚШни айблади.

ВДР ОСМОНИДА УРИБ ТУШИРИЛДИ

ХАНОЙ, 2 октябрь. (ТАСС). Ҳаво ҳужумидан мудофаа қисмлари Вьетнам Демократик Республикаси территориясида Америка авиацияси ҳужумларини қайтара туриб, якшанба куни АҚШнинг олтита самолётини шу жумладан 4та «Ф-4» самолётини уриб туширдилар. Бу ерда маълум бўлишича, 30 сентябрда Ниньбинь ва Намха вилоятлари устида яна учта самолёт уриб туширилган.

Шундай қилиб, Вьетнам Демократик Республикаси осмонида яксон қилинган Америка ҳарбий самолётларининг умумий сони 3.960 тага етди, деб хабар беради Вьетнам информация агентлиги.

ЮКСАК МАЖБУРИЯТ ҲИСОБИГА

КАЛИНИН РАЙОНИДАГИ «ЛЕНИН ЙЎЛИ» КОЛХОЗИ РАПОРТ БЕРДИ

Беш йиллик планни тўрт йилда бажариш ташаббускори бўлган бу хўжалик аъзолари ўз аҳдларининг устидан чиқиш, СССРнинг шонли 50 йиллик юбилейини муносиб кутиб олиш учун бошланган социалистик мусобақани кучайтирган ҳолда фидокорона меҳнат қилмоқдалар.

Колхоз аъзолари ярим йиллик меҳнат якунлари муҳокамасига бағишланган умумий мажлисларида тўққизинчи бешйиллик иккинчи йили топшириқларини барча соҳалар ва турлар бўйича 1 октябргача, сут ва гўшт сотиш планларини 10 октябрга бажарамиз, деган қарор қабул қилган эдилар. Сўзи билан иши бир сабзавотчилар, боғбонлар, соҳибкорлар, чорвадорлар белгиланган маррани эгаллаш учун аҳиллик, фидокорлик билан меҳнат қилаётганликлари учун ҳам ўз сўзларининг устидан чиқдилар. 1 октябргача 910 ўрнига 1050 тонна картошка, 3910 тонна ўрнига 3911 тонна сабзавот етказиб берилди. Полиз маҳсулотлари сотиш планлари ҳам ошириб бажарилди.

Колхоз боғларида, узумзорларида айниқса ҳосил мўл бўлди. 80 тонна ўрнига 106 тонна мева, 200 ўрнига 300 тонна юқори сифатли узум етказиб берилди.

Дала деҳқончилиги планлари ялписига ошириб бажарилди. 5976 ўрнига 6175 тонна маҳсулот олинди.

Ташаббускор колхоз аъзолари ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, пландан ташқари 300 тонна картошка, 1500 тонна сабзавот, 100 тонна полиз, 120 тонна мева, 200 тонна узум топширамиз, деб ўз зиммаларига қўшимча мажбурият олдилар.

Колхозда чорвачилик тобора ривожлантирилмоқда ва унинг маҳсулдорлиги тобора оширилаётир. Тухум, жун, пилла топшириш планлари анча ошириб адо этилди. Колхоз чорвадорлари 400 тонна сут сотиш тўғрисидаги йиллик планни 10 октябрга бажариш ва пландан ташқари 100 тонна сут етказиб бериш тадбирларини кўрмоқдалар. Шунингдек, пландан ташқари 50 центнер гўшт сотамиз, демоқдалар.

Колхозда чорва қишловига пухта тайёргарлик кўрилаётир. Ҳар гектар ердан 570 центнердан силос массаси йиғиб олинди. 2850 тонна силос бостирилди. 100 тонна сенаж, 600 тонна дағал хашак жамғариб қўйилди. Гектаридан 700 центнердан хашаки лавлаги ҳосили олиш мўлжалланмоқда.

Колхоз чорвадорлари бу йил ҳар бир сигирдан 3300 килограммдан сут соғиб олиш учун ҳаракат қилмоқдалар. Сигирлардан бузоқ олиш, мўлжалдагидек бўлиши, бўрдоқига боқилаётган молларни нормада белгиланганидан юқори семизликда бўлиши учун барча чорвадорлар ғайрат ва шижоат кўрсатмоқдалар.

— Олдимизга қўйилган вазифаларимиз аниқ, режаларимиз равшан — дейди колхоз раиси, республикада хизмат кўрсатган агроном Сиддиқ Муҳаммаджонов, — биз бу вазифаларни бажариш учун барча кучимизни, билимимизни тўла сафарбар этамиз ва ўзимиз мўлжаллагандек беш йилликни тўрт йилда бажарамиз. Бунга 1972 йилдаги ишларимиз натижаси далил бўла олади.

Колхозчиларимиз шонли юбилейга муносиб совға тайёрлайдилар, хўжаликни барча соҳалар бўйича янада ривожлантириш учун курашадилар.

МАШИНАЛАР ТЎЛА ҚУВВАТ БИЛАН ИШЛАСИН

Уфқларга туташиб кетган далаларга қараб тўймайди, киши. Чаноқларга сиғмай тошиб чиққан, пайкалларда чаман бўлиб ётган оппоқ нуқрадек пахталар кўзларни қамаштиради. Шунинг учун ҳам далалар гавжум ва сер завқ. Ҳамма пахтани тезроқ териб олиш иштиёқи билан далага ошиқади.

Мана, 2-«Далварзин» совхозининг кенг далалари. Совхоз ишчилари, механизаторлари, мутахассислари ёз бўйи етиштирилган мўл ҳосилни териб олиш учун бутун имкониятларни ишга солмоқдалар. Уларнинг ҳимматлари зўр умидлари катта. Бу йил она-Ватанимизнинг 50 йиллик тўйига атаб 8000 тонналик хирмон кўтаришга бел боғлаганлар. Бу планга нисбатан ҳосилдорликни 5 центнер ошириш, демакдир. Гектаридан 30 центнер пахта териб олинади, деган сўз.

Далаларни кезган киши совхоз пахтакорлари ўз зиммаларига олган социалистик мажбуриятни шараф билан адо этиш учун ҳалол ва фидокорона меҳнат қилаётганликларига қаноат хосил қилади.

Мана, Комилжон Қўчқоров бошлиқ 6-бўлим далалари. Бир сидра териб олинган пайкалларда пахта шундай очилганки, худди ҳали қўл тегмаганга ўхшайди.

— Шу ерларнинг гектаридан машина билан бир юришда 18—20 центнердан пахта териб олиняпти, — деди бўлим бошлиғи Қўчқоров.

Бу ерда 5 та машина пайкал оралаб юрибди. Механизаторлар ўзаро мусобақалашяпти. Машина оралаган пайкалларга қарасангиз ерга тўкилган пахта деярли кўринмайди. Мингбой Сирожиддинов, Абдуқодир Холмуродов сингари механик-ҳайдовчилар бошқаларга намуна бўлмоқдалар. Илғор теримчиларнинг ишлари тахсинга сазовор. Майрам Сотволдиева, Қурбоной Ўрозова, Мавлуда Мадалиева сингари илғор теримчилар ҳар куни 200—250 килограммга етказиб пахта термоқдалар. Ғани Тошматов бошлиқ 5-бўлимда ҳам иш қизғин. Бу ерда Сайфи Саидов, Қурбон Раимбердиев каби пешқадам механизаторлар бор. Саидов етти кунда 60 тоннадан зиёд пахта терган. Бўлимда кунига 4—5 процент миқдорида пахта теришга эришилмоқда.

— Пахта терими қандай ташкил этилган? — сўрадик бўлим бошлиғидан.

— Машиналар группа-группа бўлиб ишлаяпти. Ҳар бир машина ишлайдиган майдон ажратиб қўйилган. Чунки механик-ҳайдовчига пахтани ерга тўкмай тоза тергани учун 30 процент қўшимча ҳақ тўланади

Механик-ҳайдовчиларга қандай ҳақ тўланади, бир тонна пахта терган механик хайдовчи неча сўм олади?

— Сайфи Саидов кеча 9 тонна пахта терди. Машинасининг маркаси, классига ва тоза тергани ҳисобга олинганда бир кунлик иш ҳақи 54 сўм 90 тийинга тўғри келади. Умуман айтганда, машинанинг маркаси, ҳайдовчининг класси ҳисобга олиниб, бир тонна пахта тергани учун 5 сўм 80 тийиндан 8 сўм 02 тийингача ҳақ тўланади.

Яна дала айланиб юрибмиз. Совхоз директори даладаги теримчиларга ишора қилиб гап бошлади.

— Бизда ҳозир мингдан ошиқ киши пахта тераяпти. Ҳалима Қўлдошева, Шарофат Қўлдошева сингари ажойиб теримчиларимиз кунига 220—250 килограммга етказиб пахта теришяпти. Жамила Бойқўзиева бир кунда 300 килограмм пахта териб, ҳамманинг олқишига сазовор бўлмоқда.

Теримчилар иши бу ерда соатлик график асосида уюштирилган. Теримчи терган пахтасини кўтариб юрмайди, у пайкалнинг ўзида пешма-пеш қабул қилиб олинади.

Тўртинчи бўлим дала шийпонини кўрган кишининг ҳаваси келади. Бу ерда ошхона, нонвойхона, чойхона, сотувчисиз магазин ишлаб турибди.

Совхозда теримчилар, механик-ҳайдовчиларга, далада ишлаб турган кишиларга қулай маиший шароит яратилган. Уларни рағбатлантириш тадбирлари амалга оширилаяпти.

Совхоз директори:

— Бу йил машина билан пахта теришни кучайтирамиз, 4600 тонна пахта техника ёрдамида терилади, камида 80 процент пахта 1 сортга топширилади, — дейди.

Бироқ, совхоздаги барча терим агрегатлари тўла ишламаяпти. Масалан, 6-бўлимда 9 та пахта териш машинаси бор. Шундан 5 таси ишлаб, 3 таси ҳар хил баҳоналар билан тўхтаб турибди, 5-бўлимда ҳам аҳвол шундай. Умуман, совхоздаги 62 та терим машинасидан 55 таси ҳаракатда.

Совхоз коллективи ўз олдига қўйган мақсадга эришиш учун барча машиналарнинг тўла қувват билан ишлашига эришмоғи лозим.

Б. ХАЛИЛОВ,
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Социалистик ўзгаришлар тажрибаси — конференция мавзуи

Шу кунларда бутун тараққийпарвар инсониятнинг эътибори ўзининг ярим асрлик юбилейини нишонлашга тайёрланаётган Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқига қаратилган. СССР ташкил топиши билан планетамизда катта-кичик барча халқлар, барча миллатлар тенг ҳуқуқли бўлган давлат биринчи марта барпо этилди.

Советлар мамлакатининг юздан ортиқ миллат ва элатларга мансуб бўлган меҳнаткашлари Коммунистик партия раҳбарлигида КПСС XXIV съездининг қарорларини амалга ошириш учун, халқимиз турмушининг моддий ва маданий даражасини янада юксалтириш учун курашмоқдалар, совет ижтимоий ва давлат тузумининг барча афзалликларидан тўларок фойдаланишга интилмоқдалар.

Социалистик ва коммунистик қурилиш соҳасида жуда катта тажриба тўпланди. Совет халқи социал тараққиёт ва янги ҳаёт барпо этиш йўлига ўтиб олган барча халқлар билан бу тажрибани қардошларча баҳам кўрмоқда.

СССРда социалистик қурилиш тажрибаси, бу тажрибанинг буюк халқаро аҳамияти ССР Иттифоқи ташкил топган куннинг 50 йиллигига бағишланган илмий-конференциянинг мавзуи бўлади. Бу илмий конференция 16—19 октябрда Тошкентда ўтказилади.

Конференцияда тўрт юздан ортиқ атоқли совет ва чет эл олимлари, социалистик мамлакатлар, Осиё Африка ҳамда Латин Америкасидаги бошқа давлатларнинг сиёсий ва жамоат арбоблари иштирок қиладилар.

Конференция ташкилот комитетининг 28 сентябрда Тошкентда бўлиб ўтган мажлисида конференцияга тайёргарлик билан боғлиқ бўлган масалалар қараб чиқилди, конференциянинг программаси тасдиқланди.

(ЎзТАГ).

Москвага — кўргазмага

Пойтахтдаги «Сокольники» маданият ва истироҳат боғида «Сельхозтехника—72» кўргазмаси намойиш этилмоқда. Унда саноати юксак тараққий этган 23 мамлакат ўз маҳсулотлари билан иштирок этяпти.

Кўргазма залларида қишлоқ хўжалик машиналари, асбоб ва ускуналарини кўриш мумкин. Экспонатлар орасида «Чирчиксельмаш» заводининг учта культиватори ва битта кўрак териш машинаси ҳам муносиб жой эгаллаган. Томошабинлар Чирчиқ машиналарини зўр қизиқиш билан кўздан кечиришмоқда.

Куни кеча машиналарни кўргазмага тайёрлаган йиғувчи слесарлар Ю. Велиев, И. Мамбетов, бўёқчи С. Хинкаянлар Москвадан қайтиб келишди. Кўргазмага тавсия қилинган бу машиналар 11 чет давлатга экспорт қилинмоқда.

Боғчаларга мукофот

Шу йилнинг май ойида Чирчиқ шаҳар халқ маорифи бўлими, шаҳар касаба союз комитети мактабгача ёшдаги болалар муассасаларида соғломлаштириш кампаниясини яхши ўтказиш бўйича конкурс эълон қилган эди.

Яқинда жюри аъзолари конкурс натижаларини кўриб чиқишди. Биринчи ўрин «Березка» боғча-яслисига берилди ва у радиоприёмник билан мукофотланди. «Буратино» боғча-яслиси иккинчи ўринни олди. Бу коллективга Фахрий ёрлиқ ҳамда Самарқандга бепул путёвка тақдим этилди.

Т. СИХАРУЛИДЗЕ.

ГРАЖДАН МУДОФААСИГА БАҒИШЛАБ

Пойтахтдаги Тельман номли маданият ва истироҳат боғида турли саналарга бағишлаб кечалар, учрашувлар ўтказиш анъана тусига кириб қолган. Ўтган шанба куни бу ерда «Граждан мудофаасига 40 йил» байрами бўлди.

Граждан мудофааси кунига бағишланган тантанали йиғилишдан сўнг ҳордиқ чиқарувчилар янги, замонавий мудофаа техникаси билан танишдилар. Кўргазмада ёнғинга қарши ва бошқа техникалар намойиш қилинди. Шунингдек, лекциялар ўқилди, кинофильмлар кўрсатилди. Санитария дружиналарининг чиқишлари ҳам жуда қизиқарли бўлди. Томошабинлар иштирокида махсус кийимлар ҳамда противогаз кийиш, биринчи медицина ёрдами кўрсатиш кабилар бажарилди. Айниқса 1-Бутуниттифоқ массовиклар конкурсининг лауреати Л. М. Бесчинская бошчилигида ўтган граждан мудофааси бўйича викторина кўпчиликнинг диққатини ўзига жалб этди.

Кеча сўнггида Ленин район Улуғбек номли маданият уйининг бадиий ҳаваскорлари ижросида катта концерт қўйиб берилди.

МОҲИР САНЪАТКОР

Китобни бадиий безаш санъатининг уста соҳибларидан бири Искандар Икромовдир. Ҳозирги кунда унинг номи ўлкамиздагина эмас, Иттифоқ миқёсида, чет элларда ҳам машҳур.

Бўлажак рассом Туркистон бадиий мактабида ўқиб юрганидаёқ шаҳарни безатишда актив иштирок этди, чойхона ва клублар деворига миллий нақшлар чизди, хилма-хил плакатлар чизди, «Муштум» журналининг нашр этилишида қатнашди.

1929 йил Искандар Икромов Ленинградда Рассомлик Академияси қошидаги рассомлик-саноат техникумининг графика бўлимини тугатди. У ерда акварелист В. С. Сворроғ ва графикчи Н. В. Левитский каби машҳур санъаткор устозлардан таълим олди.

Икромовнинг китоб графикаси бўйича илк ижодий иши В. Успенскийнинг «Фарҳод ва Ширин» музикали драмаси ҳамда «Ўзбек халқ қўшиқлари» тўпламига ишлаган бадиий безакларидир. У ўзининг илк ижодий иши биланоқ графикачи санъаткорлар диққатини ўзига жалб этди. Бу китоблар безагида нақшларнинг моҳирона жойлаштирилишидан тортиб саҳифаларнинг кўркам тугатилишигача ҳамма-ҳаммаси пухта ўйланган, узвий бир уйғунлик касб этган. Чиндан ҳам Икромов мўйқаламига мансуб китоблар бадиий тартиб ва безагининг мазмуни бутун бир бадиий организмни вужудга келтиради. Қайсиким, унда барча элементлар асарнинг эмоционал йўналишини ва санъаткор услубини очишга хизмат қилади.

Алишер Навоийнинг «Лирика» китобига чизилган тиниқ оқ гажакли нақшлар китобнинг рангли ҳошиясида жимирловчи ҳаво бўшлиғини вужудга келтирган. Икромов бу ерда жуда оддий воситалар орқали ўқувчиларга улуғ мутафаккир Алишер Навоий шеъриятининг мағзини чақишга кўмаклашган.

Искандар Икромов китоб графикаси хусусиятларига Шарқ миниатюралари, амалий санъат ёдгорликлари ва архитектура намуналарини сингдира бориб, ўзига хос оригинал услуб яратди. У китоб тузилишида ҳам худди расмлар билан безатилган алоҳида саҳифалар тузилишидай соф манзаравий принципга амал қилади. Тарҳ чизиғи ва пайваста этилган график соя эса ижодий ифоданинг бош воситаси бўлиб қолади. Шунингдек, композиция тузилишига қаттиқ риоя қилгани ҳолда, ҳар бир шаклни охиригача исботлаб, аниқ ва жозибали равишда чизиб беради. Ўзига хос ва шиддатли ритм орқасидан предмет бўйи баравар зеб берилган рангдор тасвир туширилади.

Алишер Навоий асарларига, Ҳамид Олимжон, Ғафур Ғулом, Уйғунларнинг шеърлар тўпламларига ва Берди Кербобоев китобига ишланган график безаклар Икромовнинг энг яхши ижодий ишларидан ҳисобланади. 1956 йилги Бутуниттифоқ китоблар кўргазмасида Абу Али ибн Сино китобига ишлаган бадиий безаги учун у иккинчи даражали диплом олишга муваффақ бўлди. 1970 йили эса, Ўрта Осиё ва Қозоғистон рассомларининг XI китоб графикаси кўргазмасида биринчи даражали диплом олди.

1959 йил Лейпцигда ўтказилган халқаро китоб конкурсида Искандар Икромов Алишер Навоийнинг «Афоризмлар» китобига ишлаган безаги учун конкурс лауреати бўлишга ва бронза медали билан тақдирланишга сазовор бўлди. Искандар Икромовнинг китобни бадиий безаш равнақига катта ҳисса қўшганлигини, Ўзбекистон нашриётларида истеъдодли ёш рассом кадрларини етказишдаги хизматларини муносиб тақдирлаб, унга ҳукуматимиз томонидан «Ўзбекистон халқ рассоми» деган юксак унвон берилди.

Китобни бадиий безаш санъатининг моҳир устаси Искандар Икромов кейинги пайтларда ҳам ғайрат билан ижод этмоқда. Биз рассомнинг янги-янги ижодий ютуқларига тилакдошмиз.

Т. ОДИЛБЕКОВ,
санъатшунос.

Обуна қизғин

— Бугунги кунимизни газета ва журналсиз тасаввур қилиш қийин, — дейди Ўрта Чирчиқ раойнидаги 52-мактабнинг директори Акбархўжа Ортиқхўжаев. — Кундалик ҳаёт билан яқиндан танишиб бораман, деган киши матбуотга мурожаат қилади. Буни педагогик коллективимиз ва ўқувчиларимиз яхши билишади. Шу сабабли мактабимизда газета ва журналларга обуна бўлиш ишлари уюшқоқлик билан бошлаб юборилди.

Мактабнинг А. Нурмуҳамедова, Ш. Ўлмасова, Х. Каримова, К. Шокиров, В. Шигаркина каби ўқитувчилари раҳбарлик қилаётган синфларда ҳамма ўқувчилар ўзларининг севимли газета ва журналларига обуна бўлишди.

«Правда», «Известия», «Совет Ўзбекистони», «Тошкент ҳақиқати» газеталарига эса кўпгина ўқитувчи ёзилди. 600 дан ортиқ ўқувчи «Ленин учқуни» газетасини олади.

А. АБДУВАЛИЕВ.

Она-Ватан бўйлаб

ПОЛТАВА области. Кременчуг автомобиль заводи қуввати 1975 йил охирига бориб, ҳозиргига қараганда 1,5 баравар ошади. Юбилей вахтасида туриб меҳнат қилаётган завод коллективи машиналарнинг янги лойиҳаси устида ижодий изланишни давом эттирмоқда. Суратда: завод инженер-конструкторларидан бир группаси янги автомобиллар лойиҳасини кўздан кечиришмоқда.

ТОЖИКИСТОН ССР. Қайроққум гилам комбинати ҳар йили 3,5 миллион квадрат метрга яқин маҳсулот ишлаб чиқаради. Суратда: корхонанинг ишчан тўқувчиларидан Н. Панжинская ва О. Розиева маҳсулот сифатини кўздан кечиришмоқда.

П. Здоровило, В. Кошевой ва Д. Симченко фотолари.
ТАСС фотохроникаси.

Спорт

ПЕШҚАДАМЛАР МАҒЛУБИЯТИ

Олий лига футбол коллективлари ўртасидаги пешқадамлар кейинги турда баббаравар мағлубиятга учрашди. «Заря» Ростов шаҳрида маҳаллий армиячилардан 1:3 ҳисобида мағлуб бўлди. ЦСКА эса Минскда маҳаллий динамочиларга ютқазди — 1:2. Шунингдек, учинчи ўринда бораётган «Днепр» ҳам мағлуб бўлди. Бу команда дарвозасига тбилисиликлар учта жавобсиз тўп киритдилар. «Арарат» ва «Карпати» ўйинида арман футболчилари 2:0 ҳисобида ютишди. Сўнгги ўринларда келаётган «Локомотив» ва «Нефтчи» яна муваффақиятсиз қатнашиб, бошқа командалардан бир мунча узилиб қолишди. Темирйўлчиларни пойтахт спартакчилари 2:0 ҳисобида, «Нефтчи»ни «Қайрат» 1:0 ҳисобида енгди. Турнир жадвалидаги вазият қуйидагича:

Командалар	Ў	Т	О
Заря	23	41—20	32
ЦСКА	25	32—26	31
Арарат	23	32—22	27
Динамо Тб	23	28—23	27
Динамо Мн	24	24—21	26
Днепр	24	29—30	26
Динамо М	23	33—27	25
Зенит	25	27—26	25
Динамо К	22	34—27	24
СКА	24	27—28	23
Торпедо	23	24—28	23
Қайрат	24	18—21	22
Карпати	24	19—30	20
Спартак	22	25—24	19
Локомотив	25	23—40	14
Нефтчи	24	21—44	14

ЎЗБЕКИСТОНЛИК ПОЛВОНЛАР

Чирчиқ шаҳрида классик кураш бўйича Ўзбекистон полвонларининг шахсий-команда чемпионати ўтказилди.

Республикамиз областлари ва Тошкент шаҳрининг 9 та терма командаси ўртасидаги баҳс пойтахтимиз полвонлари ғалабаси билан тугади. Тошкент шаҳридан беш киши республика чемпиони бўлди. Булар Исмоил Исмоилов, Валерий Назлимов, Мирсодиқ Солихов, Владимир Драченко, Владимир Егоровдир.

Иккинчи ўринни Тошкент области командаси олди. Областимиздан Михаил Ли, Комил Юсупов, Артур Абайдуллин ўз вазнларида ғолиб бўлдилар. Учинчи ўринни олган фарғоналикларда икки чемпион бор.

БЕШКУРАШЧИЛАР МУСОБАҚАСИ

Тошкентнинг спорт базаларида замонавий бешкураш бўйича Ўзбекистон шахсий-команда чемпионати беш кун давом этди.

Кўнгилли спорт жамиятлари терма командаларининг баҳсида тошкентлик спартакчи: Геннадий Чудаев икки ёқлама зафар қучди. У беш кунлик курашдан сўнг ҳаммадан кўп очко тўплашга муваффақ бўлиб, (4707 очко) биринчиликни олди ва СССР спорт мастери нормативини ошириб бажарди.

Иккинчи ўринни спорт мастери Михаил Матюнин («Динамо» Тошкент), учинчи ўринни Минтадир Салоҳиддинов («Буревестник») эгаллади. Команда бўйича «Спартак» жамияти чемпионат ғолиби бўлди.

ЯХШИ ТАШАББУС

Янгийўл райони колхоз ва совхозлари, саноат корхоналари тўққизинчи беш йилликнинг иккинчи йили план ва мажбуриятларини 24 декабргача бажариш учун курашмоқдалар.

Илғорларни рағбатлантириш мақсадида район партия комитети, ижроия комитети, қишлоқ хўжалиги ҳамда тайёрлов ходимлари касаба союзи район комитети қарор қабул қилди. Бу қарорга асосан колхозлар томонидан умумий даромаднинг камида икки проценти миқдорида, совхоз, саноат корхоналарида эса камида 60 сўм миқдорида пул ажратиш кўзда тутилди. Шунингдек, социалистик мажбуриятни олдин бажарган коллективларнинг илғорларидан 670 кишига «Грузия» теплоходида Қора денгиз бўйлаб саҳаёт йўлланмаси бериш мўлжалланди.

Суд залидан
ҚИЛМИШИГА ЯРАША

Курсида қотил ўтирибди. Қотил бўлганда ҳам ашаддийси. Суд раиси унга савол билан мурожаат қилади.

— Айбдор Абрамов, айтингчи, гражданин Гармановга пичоқ уришингизнинг сабаби нимада?

— Ҳеч қандай сабаби йўқ. Фақат маст бўлганман.

— Айбдор Воднев, сиз гражданин Гармоновни ўлдиришда иштирок этганингиздан афсусланасизми?

— Ҳа, лекин уни мен пичоқламадим. Фақат тош билан бошига урдим.

Қотиллар бу сўзларни тортинмай, этлари ҳеч жунжикмай гапиришяпти. Зал эса ғазабдан тўлқинланади. Ичкилик туфайли бир одамнинг умрини ҳазон қилганларни лаънатлайди.

Воқеа мана бундай бўлган эди. Шу йилнинг 18 мартида Сергелидаги тери касалликлари касалхонасида даволанаётган Лев Эйвальдович Абрамов, Алексей Васильевич Будаевлар одеколон ичадилар. Кейин Будаев, Абрамов ва Гармоновлар касалхонадан қочиб, Тошкент шаҳрининг Генерал Петров кўчасига — Абрамовларникига келишади. Йўл-йўлакай улар яримтани «майдалашади».

Абрамовларникида ҳеч кимда пул қолмаганлиги сабабли «меҳмондорчиликнинг файзи» йўқолади.

— Менинг мана бу курткамни сот,— дейди шунда Алексей Будаев,— ичамиз.

Абрамов кимга сотишини билмай боши қотиб турганида уни йўқлаб қўшниси Воднев келиб қолади. Абрамов курткани унга таклиф қилади. Анатолий Воднев уни олиб уйига кетади ва орадан оз фурсат ўтмай бир литр арақ олиб қайтади.

Кетма-кет «отиш»лар натижасида маст бўлиб қолган Вениамин Гармонов уй эгаси — Абрамов билан тортишиб қолади. Унинг қалиги Водневга ҳам ёқмайди.

— Бунақа улфатни тинчит,— дейди у Абрамовнинг қўлига пичоқ тутқазиб.

«Дўсти»нинг далдасидан талтайиб кетган Абрамов ўша заҳотиёқ Гармоновнинг биқинига пичоқ тиқади ва тезда уни Воднев ёрдамида ваннахонага олиб кириб ташлайди.

Икковлари яна юз-юз қилишади.

— Жони узилмаган бўлса керак,— дейди Абрамов ваннахонага ишора қилиб, беғалвароқ кўчага олиб чиқиб ташлай қолайлик. Воднев бунга розилик билдиради. Икковлари ўз улфатларини кўчага олиб чиқиб, ариққа ташлашади. Қарашса ҳали Гармонов ҳаёт. нималарнидир ғудраяпти.

Воднев кўчиб ётган асфальт парчалари билан Гармоновнинг бошига кетма-кет туширади. Абрамов эса унинг бирнеча жойига пичоқ санчади...

Қотиллар қўлга тушди. Яқинда Ленин район халқ суди уларга тегишли жазо берди. Абрамов олий жазога ҳукм қилинди. Воднев 15 йил. Будаев эса 2 йил озодликдан маҳрум этилди. Ичкилик ана шундай қора ишларга олиб келди.

С. ҲАСАНОВ.

Редактор
А. ИСМОИЛОВ.

Реклама ва эълонлар

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КИНОФИЛЬМЛАР ПРОКАТИ КОНТОРАСИ
Т Е З К У Н Д А
„ҒАЛАБАДАН СЎНГГИ ЖАНГ“
2 серия
НОМЛИ ЯНГИ БАДИИЙ ФИЛЬМНИ

КИНОТЕАТР ЭКРАНЛАРИГА ЧИҚАРАДИ

Бу фильм «Сатурн»га йўл» ва «Сатурн»нинг тугатилиши» фильмларининг давоми бўлиб, қулатилган фашистлар Германиясидаги Совет разведкачиларининг иши ҳақида ҳикоя қилади.
«Мосфильм» киностудияси маҳсулоти.

ТВ

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

12.30 дан — Москва кўрсатади.

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

17.45 — Кўрсатувлар программаси, 17.50 — Ўқувчилар учун. «Ёш куч» спорт программаси (ўзбек тилида).

Рус тилида: 19.00 — Рангли телевидение. «Силтов». Телевизион бадиий фильм, 19.40 — Аҳолига граждан мудофааси ҳақида. Буни ҳамма билиши керак. 20.00 — «Ахборот» информацион программаси.

Ўзбек тилида: 20.15 — Андижон область бадиий ҳаваскорларининг чиқиши, 20.45 — «Ахборот» информацион программаси. 21.00 — Пахта далаларидан даракларар, 21.15 — Пахтакорларнинг талабларига мувофиқ концерт, 22.30 — «Шоҳ Эдип». Телевизион фильм-спектакль премьераси (ўзбек тилида), 23.50 — «Довонда» (фильм-концерт, рус тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

ЎҚУВ ПРОГРАММАСИ

11.30 — Химия. 10-синф. «Эркин радикаллар». «Занжирли реакциялар» (ўзбек тилида).

Рус тилида: 12.00 — «Ёшлик байрами» (телевизион ҳужжатли фильм). 12.25 — Химия. 10-синф. «Эркин радикаллар». «Занжирли реакциялар».

17.35 дан — Москва кўрсатади.

УЧИНЧИ ПРОГРАММА

ТОШКЕНТ КЎРСАТАДИ

ЎҚУВ ПРОГРАММАСИ

19.00 — Химия. 10-синф. «Эркин радикаллар». «Занжирли реакциялар» (такрорий кўрсатув, ўзбек ва рус тилларида), 20.00— Эстетика асослари. 9-10 синфлар. «Ҳаётда ва санъатда фожиалилик ва кулгилилик» (ўзбек тилида).

Ўзбек тилида: 20.40 — «Малика тахти» (телевизион фильм), 21.35 —Тошкент янгиликлари (ўзбек ва рус тилларида), 21.55 — «Уттиз биринчи бўлим» (телевизион спектакль, биринчи қисм).

ТЕАТР

НАВОИЙ НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК КАТТА ТЕАТРИДА — 4/X да Суҳайл ва Меҳри, 5/X да Флория Тосна, 6/X да Тановор.

ҲАМЗА НОМЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 4/X да Парвона, 5/X да Аяжонларим, 6/X да Табассум ўғрилари.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Москва Давлат цирки артистларининг гастроллари.

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Оловнинг бўйсундирилиши — САНЪАТ САРОЙИ (кундуз ва кечқурун), «МОСКВА» (кундуз соат 11 ярим, кеч 6 ва 8.40 минутда).

Кўланка — «СПУТНИК» (жуфт соатларда), «ДРУЖБА (тоқ соатларда).

Полиция комиссарининг республика прокурорига иқрори — «ТОШКЕНТ СОВЕТИНИНГ 50 ЙИЛЛИГИ», «КЎКЧА» (кундуз ва кечқурун).

Қиз-Жибек — НАВОИЙ номли, «ВОСТОК» (кундуз ва кечқурун).

Уқигану уқмаган — «ЧАЙКА», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Эффи Брист — «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Кўҳна ҳаёт лавҳаси — «ДРУЖБА» (жуфт соатларда).

Она муҳаббати — ҲАМЗА номли (кундуз ва кечқурун).

Зўраки жосус — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Бойқуш кундузи пайдо бўлади —«ЎЗБЕКИСТОН» (кундуз ва кечқурун).

ЁЗГИ БИНОДА

Уқигану уқмаган — «ФЕСТИВАЛЬ».

Полиция комиссарининг республика прокурорига иқрори — «ХИВА».

«ЎЗБЕККОНЦЕРТ»
СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА
4, 5 ОКТЯБРЬ КЕЧ СОАТ 8 ДА
ЎЗБЕКИСТОН САНЪАТ УСТАЛАРИ ва ЁШ ИЖРОЧИЛАР иштирокида
ЭСТРАДА КОНЦЕРТИ
ҚАТНАШАДИЛАР:

Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артистлар: Қувондиқ ИСКАНДАРОВ, Жуманазар БЕКЖОНОВ, Камтар ОТАБОЕВ, Дилбар АБДУЛЛАЕВА, Хадия ЮСУПОВА;

Солистлар: Фахриддин УМАРОВ, Шерали ЖЎРАЕВ, Ҳосият УСМОНОВА, Маҳамаджон ИСМОНОВ, Собир МАҲКАМОВ, Азиз МУЛЛАХОЛОВ ва бошқалар.

ЎЗБЕК ХАЛҚ ЧОЛҒУ АСБОБЛАРИ АНСАМБЛИ

Ансамблнинг музика раҳбари — Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Салоҳиддин ТУХТАСИНОВ.

Программани — Ғулом ТОЖИ—АЪЛОЕВ олиб боради.

Билетлар сотилмоқда.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 15339. ИНДЕКС 64697. Б. 1851.